

HUR LÄNGE SKA ÄLDREVÅRDEN FÖRLITA SIG PÅ ELDSJÄLAR?

Debatartikeln skriven av : Anna-Karin Edberg, Professor, Högskolan Kristianstad, Helle Wijk, Docent, Göteborgs Universitet, Marie Ernsth Bravell, Universitetslektor, Hälsohögskolan Jönköping, Margaretha Hagberg, Universitetslektor, Linnéuniversitetet, Gullvi Flensner, Universitetslektor, Högskolan Väst, Staffan Karlsson, Universitetslektor, Lunds Universitet

Kontaktuppgifter:

Anna-Karin Edberg, e-post: anna-karin.edberg@hkr.se

Omvårdnad av äldre personer kräver sjuksköterskor med hög teoretisk och praktisk kompetens på avancerad nivå. I dag förväntar sig emellertid flertalet arbetsgivare att sjuksköterskor med intresse för äldre och åldrande skaffar sig denna specialistkompetens på egen bekostnad och utan att fortsatt lönebildning påverkas. Är det inte hög tid att sätta definitiv punkt för den otidsenliga bilden av sjuksköterskan som offer för familj och socialt umgänge för sitt "kall"?

Ingen kan vid det här laget ha undgått att Sveriges befolkning blir allt äldre, vilket är en positiv effekt av att vi blir allt bättre på att främja människors hälsa och bota sjukdomar. Den ökade medellivslängden till trots, kantas ofta den sista tiden i livet av en period med ett ökat behov av vårdinsatser. Då äldre personers besvär, sjukdomar och livssituation skiljer sig från yngres, krävs specialistkunskaper om äldre och åldrande. Det krävs även kunskaper om forskning och förbättringsarbete för att utveckla vården i en positiv riktning. Regeringen har uppmärksammat den stora bristen på specialistutbildade sjuksköterskor inom vård av äldre och gav i våras Socialstyrelsen i uppdrag att lämna förslag på hur man kan öka geriatrisk och gerontologisk kompetens inom hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Med tanke på de missförhållanden som återkommande rapporteras inom äldrevården, nu senast i Kumla, borde arbetsgivarna redan idag ropa efter denna specialistkompetens. Så är dock inte fallet.

I södra regionen samverkar sex lärosäten i en specialistsjuksköterskeutbildning inom vård av äldre på distans. Utbildningen omfattar 60 hp på avancerad nivå och bedrivs på halvfart vilket innebär att den förläggs över två år. I utbildningen kombineras teoretiska och verksamhetsförlagda studier som fokuserar äldres hälsa, värdighet och meningsfullhet, geriatrisk omvårdnad och palliativ vård samt vetenskapliga metoder och vårdutveckling, och avslutas med en magisteruppsats. Utbildningen som startade i januari 2010 antog 80 studenter, men redan efter 3 veckor hade ca 30 studenter lämnat återbud, främst därför att de inte fick ledighet för studier inom tjänsten. Studenterna angav bl.a. att det var omöjligt för dem att kombinera heltidsarbete, små barn och sjuka föräldrar, med studier på halvtid.

Vi har genomfört en enkät för att undersöka de kvarvarande studenternas förutsättningar. Av de 39 studenter som har svarat anger **majoriteten (70 %)** att de **inte har någon som helst betald nedsättning i sin tjänst** utan istället har tagit tjänstledigt utan lön eller arbetar heltid. Är det verkligen rimligt att sjuksköterskorna själva ska ansvara för att vårdkvaliteten säkras genom att bedriva sin egen och därmed övrig personals kompetenshöjning på *på sin fritid*?

Vi undrar också varför arbetsgivarna anser att det är viktigt med specialistkompetens endast inom vissa områden? Det är givet att arbetsgivaren kräver att ex. barnmorskor och distriktssköterskor har specialistutbildning och även stödjer deras utbildning ekonomiskt. Varför är det inte lika givet att vården av våra äldre också ska utföras av sjuksköterskor med specialistkompetens? Svaren på enkäten visar att många arbetsgivare vill att sjuksköterskorna går utbildningen, men poängterar samtidigt att det "inte krävs", och att de därför inte kan räkna med någon ersättning eller ens löneförhöjning efter utbildningens slut.

Från de ingående lärosätena vill vi med dessa fakta uppmana kommuner och landsting att ta ett ökat ansvar för framtidens vård och omsorg av äldre personer. Det är högst rimligt att äldrevård ska bedrivas av personal med rätt kompetens för att utveckla vård och omsorg av äldre personer i rätt riktning. Med gemensamma krafter kan vi tillsammans stödja en utveckling av framtidens äldrevård som bygger på vetenskap och kunskap om äldre personers unika behov.